

Soạn văn lớp 12:

Bài Những đứa con trong gia đình

I. Tác giả & tác phẩm

1. Tác giả

Nguyễn Thi (1928 – 1968), bút danh khác là Nguyễn Ngọc Tấn, tên khai sinh là Nguyễn Hoàng Ca, quê ở xã Quản Phương Thượng (nay là xã Hải Anh), huyện Hải Hậu, tỉnh Nam Định.

Sáng tác của Nguyễn Thi gồm nhiều thể loại: bút kí, truyện ngắn, tiểu thuyết. Ông đặc biệt gắn bó với nhân dân miền Nam bằng một tình cảm thủy chung, ân nghĩa và thực sự xứng đáng với danh hiệu Nhà văn của người nông dân Nam Bộ trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

2. Tác phẩm

Những đứa con trong gia đình là một trong những truyện ngắn xuất sắc nhất của Nguyễn Thi, được viết ngay trong những ngày chiến đấu ác liệt khi ông công tác ở tạp chí Văn nghệ Quân giải phóng.

II. Hướng dẫn soạn bài

Câu 1 (trang 63 SGK Ngữ Văn 12 Tập 2):

Tác phẩm được trần thuật chủ yếu qua dòng hồi tưởng miên man của nhân vật Việt khi bị trọng thương nằm lại nơi chiến trường.

Cách thức trần thuật này đã đem đến cho tác phẩm màu sắc trữ tình đậm đà, tự nhiên, sống động, đồng thời tạo điều kiện để nhà văn đi sâu vào thế giới nội tâm của nhân vật để dẫn dắt câu chuyện.

Câu 2 (trang 64 SGK Ngữ Văn 12 Tập 2):

Tác phẩm kể chuyện một gia đình nông dân Nam Bộ với hình tượng những con người truyền thống yêu nước. Chính truyền thống này đã gắn bó họ với nhau. Đó đều là những con người gan góc, dũng cảm, khao khát được chiến đấu để giết giặc. Họ không chỉ căm thù giặc sâu sắc mà còn giàu tình nghĩa, thủy chung, son sắt với quê hương, cách mạng.

Câu 3 (trang 64 SGK Ngữ Văn 12 Tập 2):

* Nhân vật Chiến:

- Chiến có những phẩm chất được kế thừa từ người mẹ: gan góc, đảm đang, tháo vát.

- Có những tính cách đa dạng:

+ Là một cô gái mới lớn nên tính cách đôi khi còn “rất trẻ con”.

+ Là một người biết nhường nhịn em, đảm đang, tháo vát.

- Nét khác biệt so với người mẹ:

+ Trẻ trung, thích làm duyên, làm dáng.

+ Được cảm hứng trực tiếp đánh giặc để trả thù nhà, thực hiện lời thề của mình: “Đã là thân con gái ra đi thì tao chỉ có một câu: nếu giặc còn thì tao mất”.

* Nhân vật Việt:

- Có nét riêng của cậu con trai mới lớn, tính còn trẻ con, ngây thơ, hiếu động: hay tranh giành phần hơn với chị, thích đi câu cá, bắn chim...

+ Đêm trước ngày lên đường: Vô tư “lăn kèn ra ván cười khi khi”, vừa nghe vừa “chụp con đom đóm úp trong lòng tay”, rồi ngủ quên lúc nào không biết.

+ Cách thương chị của Việt cũng rất trẻ con “giấu chị như giấu của riêng”.

+ Bị thương nằm lại chiến trường: sợ ma cụt đầu, khi gặp lại anh em thì như thằng Út ở nhà “khóc đỏ rồi cười đỏ”.

- Vừa là một chiến sĩ dũng cảm, kiên cường:

+ Còn bé: dám xông thẳng vào đá thẳng giặc giết hại gia đình mình.

+ Lớn lên: nhất quyết đòi đi tòng quân để trả thù cho ba má.

+ Khi xông trận: chiến đấu dũng cảm, dùng pháo tiêu diệt được một xe bọc thép của giặc.

+ Khi bị trọng thương: vẫn luôn trong tư thế quyết chiến tiêu diệt giặc: “Tao sẽ chờ mày! Trên trời có mày, dưới đất có mày, cả khu rừng này chỉ có mình tao. Mày có bắn tao thì tao cũng bắn được mày. Nghe súng nổ, còn súng nổ, các anh tao sẽ chạy tới đâm mày!...”

Câu 4 (trang 64 SGK Ngữ Văn 12 Tập 2):

Biểu hiện của khuynh hướng sử thi trong đoạn trích:

- Câu chuyện xoay quanh số phận những con người trong một gia đình ở Nam Bộ, đặc biệt là số phận của hai con người trong gia đình ấy: Chiến, Việt. Tuy nhiên, vấn đề ấy không chỉ là của riêng gia đình chị em Việt, Chiến mà còn là vấn đề chung của mỗi người Việt Nam ở thời điểm đó.
- Những nhân vật chính trong truyện là hai chị em Chiến và Việt – tiêu biểu cho lí tưởng chung của dân tộc, gắn bó số phận mình với đất nước. Ở Chiến và Việt kết tinh những phẩm chất cao đẹp của cả động đồng.
- Về nghệ thuật: giọng điệu chính của truyện là giọng ngợi ca, trang trọng, ngôn ngữ bình dị, trong sáng, vẫn thể hiện được sự hào hùng.

Câu 5 (trang 64 SGK Ngữ Văn 12 Tập 2):

Đoạn văn cảm động nhất chính là đoạn văn tả cảnh hai chị em Chiến, Việt khiêng bàn thờ sang gửi nhà chú Năm: “Chị Chiến ra đứng giữa sân. Kéo cái khăn trên cổ xuống, cũng xắn tay áo để lộ hai bắp tay tròn vo sạm đỏ màu cháy nắng, rồi dang cả thân người to và chắc nịch của mình nhắc bổng một đầu bàn thờ ba má lên...”

Chi tiết này đã động đến phần tâm linh sâu thẳm, thiêng liêng của cuộc kháng chiến chống Mĩ, thể hiện sự dồn nén, cô đọng cao độ hiện thực cuộc sống và chất chứa những tư tưởng, quan niệm đẹp của tác giả về cuộc sống và con người.

Luyện tập

Đoạn văn diễn tả cuộc đối thoại giữa Chiến và Việt đêm trước ngày lên đường là một đoạn văn đặc sắc thể hiện sinh động tính cách và cá tính của các nhân vật. Cùng rất thương má, mang nặng mối nặng thù của má. Bên cạnh đó, mỗi nhân vật lại mang những nét tính cách khác nhau. Sự khác biệt đó được quy định bởi bởi giới tính, tâm lí, vị trí vai trò của mỗi thành viên trong gia đình.